

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ioannis S. R. E. Cardinalis Bona Opera Omnia

Tribus Tomis comprehensa

De Divina Psalmodia, Ejusque Causis, Mysteriis, Et Disciplinis, deque variis Ritibus omnium Ecclesiarum in psallendis Divinis Officiis, Tractatus, Historicvs, Symbolicvs, Asceticvs. Sive Psallentis Ecclesiae Harmonia - Opus novum, & curiosum, ac multiplici eruditione illustratum ... Operum ...

Bona, Giovanni

Parisiis, 1678

Cap. V. De Laudibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9929

ubi de singulis earum horis egregiè. Hic sisto: & ad matutinas Laudes edisserendas propero, si prius hoc caput aurea sententia Sancti (b) Isaaci Presbyteri consignavero, quam utinam omnium Religiosorum cordibus inscribere, imò exculpere possem. Is in libro de contemptu mundi, Noli, inquit putare ô homo, quod inter omnes operationes Monachorum sit alia, quamlibet sancta, conversatio major vigiliis nocturnis. Monachum perseverantem in vigiliis cum mentis discretionem, ne respicias illum sicut carne ferventem. Hoc utique Angelici ordinis opus est, non humanum. Impossibile est autem quod illos, qui semper in huiusmodi continentia versantur, dimittat Deus sine magnis bonis propter eorum vigilantiam. Anima, quæ in vigiliis laborat, & perseverat, quasi Cherubim oculos habet, quibus semper intueatur cœlestem contemplationem. Qui somno obstat, & naturæ violentiam infert, singulisque noctibus preces offert, ille solus novit virtutem. Hæc, & alia plura Sanctus Isaacius, quem de Syriæ partibus ad Spoletanam urbem venisse, ibique mirabiliter vixisse Magnus (i) Gregorius asseverat.

CAPUT V.

DE LAUDIBUS.

§ I.

An Laudes sint officium distinctum à Nocturnis. Matutini nomen æquivocum. Laudes incipiente crepusculo persolvendæ sunt. Quid sit crepusculum, quæ ejus duratio.

I. **D**E matutinis Laudibus verba facturis illud in primis examinandum se offert. An officium nocturnum ab ipsis Laudibus distinguatur: quod sub

b Isaac de contemptu mundi c. 31. *i* Greg. l. 3. dialog.

aliis terminis quæsitum ab aliis est, An horæ Canonicae sint septem tantum, vel octo. Si enim Nocturnos à Matutinis sejungimus, ita ut integram horam per se constituent, clarum est octonario numero preces horarias diffiniri: sin autem ex utroque officio unum facimus, septem dumtaxat esse concludimus. In utramque partem multas congerunt auctoritates, & argumenta (a) Franciscus Suarez, & Joannes Azorius, quos cum passim obvii sint, consulat lector. Cæterum utraque sententia sine lite & strepitu sic potest conciliari, asserendo videlicet apud Monachos, quibus Divi Benedicti Regula sacrosancta est, octo omnino horas supputari, cum id clarissimè constet ex dictæ Regulae capite decimosexto. Integrum caput, quoniam breve est, & controversiam manifestè dirimit, transcribo. Ut ait Propheta, *septies in die laudem dixi tibi*. Qui septenarius sacratus numerus à nobis sic implebitur, si Matutinæ, Primæ, Tertiæ, Sextæ, Nonæ, Vesperæ, Completoriique tempore nostræ servitutis officia persolvamus: quia de his horis dicit Propheta, *Septies in die laudem dixi tibi*. Nam de nocturnis vigiliis idem ipse Propheta ait: *Media nocte surgebam ad confitendum tibi*. Ergo his temporibus referamus laudes creatori nostro super iudicia justitiæ suæ, id est Matutinis, Primæ, Tertiæ, Sextæ, Nona, Vespera, Completorio: & nocte surgamus ad confitendum ei. Hactenus Regula, quæ diem juxta vulgi acceptionem determinat à primis ad ultima crepuscula, septemque Officia diei, unum nocti assignat. Hinc apud omnes Monachos nocturnæ vigiliæ propria oratione concluduntur, atque etiam apud plerosque Laudes à Nocturnis, & tempore separantur, & distincto æris campani sonitu significantur. At verò secundum consuetudinem Romanæ Ecclesiæ septem sunt horæ Canonicae, quoniam nocturnæ preces simul cum Laudibus conjunctim, & per modum unius decantantur.

a Suarez tom. 2. de Relig. lib. 4. cap. 6. Azor. 1. p. 1. 10. cap. qu. 1.

tur, unica conclusione clauduntur, & in unum rediguntur. Quicquid sit de antiquo ritu ejusdem Romanæ Ecclesiæ, quo hæc olim Officia distinguebantur, de quo legi possunt (*b*) Hugo à S. Victore, & Marcellus Francolinus. Imò antiquitus plures fuisse quàm octo divinæ Psalmodiæ horas, constat ex his quæ diximus supra. Si enim tres Nocturni tribus vigiliis seorsim dicebantur, ut præter Auctores citatos S. Columbanus in Regula clarissimè ostendit, patet sanè non octo, sed decem distinctis horis ad Dei Laudes decantandas Clericos & Monachos convenisse. Verba autem S. (*c*) Columbani hunc morem explicantia hæc sunt. Quidam Catholici reperiuntur, quibus idem est Canonicus duodenarius Psalmorum numerus, sive per breves, sive per longas noctes, sed per quaternas in nocte vices hunc Canonem reddunt, initium ad noctis, ad mediumque ejus, pullorum quoque cantus, ac matutinum: qui cursus sicut in hyeme parvus aliis videtur, ita in ætate satis onerosus, & gravis invenitur, dum crebris in noctis brevitate expeditionibus non tam lassitudinem facit, quam faigationem.

II. Quia verò matutinæ Laudes à quibusdam conjunctim cum nocturnis, ab aliis separatim recitantur, hinc factum est, ut matutini nomen æquivocum sit. Accipitur aliquando pro solis Nocturnis à Laudibus separatim, quæ acceptio erronea est & nullo modo admittenda. Quæ enim conventio lucis ad tenebras, ut nocturnæ orationes Matutini nomine insigniantur? Accipitur secundo pro aggregato ex Nocturnis & Laudibus, quatenus in unum coaluerunt, quæ acceptio vulgatissima est, & communi Scriptorum calculo approbata; non falsa, non abusiva, ut contendit (*d*) Radulphus Tugrensis. Accipitur tertio pro solis Laudibus, qua acceptione, cum sit maximè propria, perspicuitatis gratia

b Hug. Vict. lib. 1. de Eccl. off. c. 2. Francolin. cap. 6. *c* Columban. in Regula cap. 7. *d* Radulph. lib. de Canonum observ. prop. 14.

nos deinceps utemur. Hujus rei monitum lectorem vocavi, ne vocis ambiguitate laboraret. Porro hoc officium incipente diei crepusculo persolvi debet. Est autem crepusculum tempus medium inter diem clarum, & noctem obscuram: (e)

Quod teneat lucis, teneat confinia noctis:

Quasi crepera, id est dubia lux. A crepusculo enim, teste (f) Varrone, res dubiæ dictæ sunt creperæ, accepto à Sabinis vocabulo, quod crepusculum dies-nè sit, an nox, multis est dubium. Cum sit igitur medium inter diem & noctem, ob affinitatem quam habet cum utroque, & diei & nocti ascribi potest. Nos tamen cum Mathematicis crepuscula nocti attribuimus, diem à primo solis aspectu supra finitorem ad ejusdem occasum diffinientes. Memini me olim legisse, quod hic prætermittendum non sit, crepusculum apud quosdam, illud dumtaxat tempus significare, cum noctescere incipit; mane verò diluculum dici. Adam de Perfenna Ordinis Cisterciensis Abbas, sermone de partu Virginis, loquens de extrema judicii die; Nescimus, ait, utrum dies illa nobis futura sit lucis æternæ diluculum, an, quod Deus avertat, crepusculum æternæ noctis. Sed hæc distinctio à Scriptoribus communiter negligitur: confundunt enim crepusculum cum diluculo. Legendus Suidas verbo *κρησπυσκυλον*, & *ἀποφωτισμος*, itemque Julius (g) Pollux in Onomastico; (h) Luctatius, sive Lactantius Placidius ad hos versus Statii Papinii,

Sed nec puniceo rediturum crastina cœlo

Promisere jubar, nec rarefcentibus umbris

Longa repercussò nituerè crepuscula Phœbo.

Crepusculum, inquit, dicitur, quod inter finem diei est, & exordium noctis: unde & decrepiti senes dicuntur jam propè occasum salutis, & initium mortis:

e Ovid. 7. Metam. f Varro lib. 2. de lingua Latina. g Jul. Pollux. lib. 1. c. 74
h Luct. Placidius ad lib. 1. Theb. Statii. v. 340.

utrumque enim tempus ostendit & diei initium, & extremum noctis. Ovidius: (i)

*Qualia sublucent fugiente crepuscula Phœbo,
Aut ubi nox abiit, nec tamen orta dies.*

Calpurnius Siculus. (k)

Sed fugit ecce dies, revocatque crepuscula vesper.

Rutilius Numantianus Gallus, ille hostis Monachorum. (l)

*Roscida puniceo fulsere crepuscula cælo,
Pandimus obliquo lintea flexa sinu.*

Nos communem scribentium usum sequimur, dicimusque matutina, & vespertina crepuscula. Et matutina sanè, de quibus nunc sermo est, quando incipiant, explicant Astronomi libro de crepusculis, & ad spheram Joannis de (m) Sacroboſco, & in libris de fabrica, & usu Astrolabii. Fingunt isti lineam crepusculorum distantem aliquot gradibus ab Horizonte, in qua existens sol primos lucis radios spargere incipiat. Quamvis autem scripserint aliqui prædictam lineam distare ab Horizonte gradibus 30. communis tamen sententia non nisi per 18. gradus talem distantiam diffinit, qui gradus 18. sumi debent in portione alicujus arcus, qui dividat finitorem ad angulos rectos spherales, & procedat ad punctum oppositum Zenith, ut vocant, sicut Meridianus, & alii circuli verticales, quos Astronomi Arabica nomenclatura Azimuth appellant. Hujus rei demonstrationem omitto, ne commune vulgi proloquium extra chorum saltantem itrideat. Legant curiosi Christophorum (n) Clavium lib. 1. Gnomonices.

III. Incipiunt hæc prima lucis rudimenta, cum sol incipit tangere eam lineam, quam diximus distare ab Horizonte gradibus 18. Durant quamdiu sol in dictis

i Ovid. Amor. lib. 1. Eleg. 4. k Calpurn. Eclog. 2. in fine. l Rutil. lib. 1. Itinerarii. v. 277. m 10. de Sacroboſco spher. c. 3. n Clavium libro 1. Gnomon. prop. 35.

gradibus conficiendis immoratur. Et quidem in sphaera recta, in qua uterque polus Horizontem contingit, & circulus æquinoctialis super verticem capitis directè imminet, eos gradus conficit spatio integræ horæ æquinoctialis, & quintæ in super partis alterius horæ. At in sphaera obliqua, in qua unus polorum mundi supra Horizontem elevatur, alter infra deprimitur, semper horam unam, & quintam partem horæ excedit, prout sphaera magis, vel minus obliqua est: nam quo magis attollitur polus supra Horizontem, eo tardior est sol in 18. gradibus percurrendis, ita quod non solum per multas horas, sed etiam per dies, per mensem, & amplius durent crepuscula. Sphaeram rectam sortita est magna pars Africa, & India Occidentalis, Insulae item Moluccæ, Taprobana, & Divi Thomæ. Sphaera obliquæ subjecta est Europa, major pars Africa, & tota Asia. In his Italiae Provinciis, in quibus polus elevatur gradibus 45. existente sole in principio Cancris, tam matutina quam vespertina crepuscula, quæ semper æqualia sunt, durant circiter spatio duarum horarum cum dimidia. Sic dies juxta vulgi acceptionem computata à primo puncto, quo minima quædam, & vix modica lux manet circa orientem apparere dignoscitur; usque ad ultimum terminum, quo ejusdem dubiæ, & incertæ lucis fulgor vespere circa occidentem radios contrahere, & mori conspicitur: hæc dies, inquam, ad vulgi mentem erit in dictis regionibus initio æstivalis solstitii horarum ferè 20. Varios autem modos, initium & finem crepusculorum Mathematicè computandi, tradunt (o) Clavius, Francolinus, Petrus Nonius Lusitanus, Joannes Stofferinus, & alii auctores, qui de sphaera, de re gnomonica, & de usu Astrolabii scribunt. In iis autem regionibus, in quibus vel tota nocte clarescunt crepus-

o Clavius libro 1. Gnomon. prop. 35. & digress. de crepuse. in posteriori sphaera editione. Francolin. c. 95. & 99. P. Nonius in insigni tract. de Crepuscul. Stofferin. parte 2. Astrolab. prop. 13.

cula, vel contingunt noctes continuæ per plures solis circumlationes, initia, & fines dierum pro celebrandis divinis officiis, assignari facilè poterunt ex linea meridiana, & consequenter ex quatuor punctis, sive cardinibus, in quibus existens sol, ortum & occasum, meridiem, & mediàm noctem facere dicatur singulis spatiis 24. horarum: dies enim naturales, solis scilicet revolutiones, & paralleli tot sunt in illis regionibus, quot in nostris, tametsi dies & noctes artificiales pauciores sint. At in sphaera, maximè obliqua, ubi polus supra Horizontem elevatur gradibus 90. in qua sex mensium spatium, dum sol signa borealia percurrit, continua dies est, & per alios sex menses continua nox, dum in signis australibus moratur: ubi nulla prorsus linea meridiana, nulli arcus diurni vel nocturni in 12. partes æqualiter distributi assignari possunt: in his, inquam, regionibus, quomodo dierum, horarumque intervalla distingui poterunt ad sacras preces, & Missarum solemnias statis horis peragenda? Idque præsertim difficultatem habet duobus mensibus, & 20. diebus à gradibus videlicet scorpii usque ad 10. Aquarii, quo tempore, sole ultra lineam crepusculi elongato, obscurissima nocte, tenebrisque perpetuis damnantur. Sed dierum, ac noctium gratissimam vicissitudinem, quam nobis natura præscribit, hanc eis humana constitutio stabilire deberet, vel usuali horologio, quod è tecta turri ære campano signum daret; vel erecta columna tanquam gnomone, cujus umbra in lineas horarias cadens 24. horas notaret, sumpto initio à quacumque linea, vel puncto: vel nocturno tempore ex certi cuiuspiam sideris inspectione, quo pacto possent per totum annum pro civilibus & Ecclesiasticis negotiis horologia accommodari notatis signis ad placitum meridiei, & mediæ noctis, ut doctissimus (p) Clavius observat. Hæc de crepusculis necessario notanda fuerunt, ut verum tempus matutinæ laudis

p Clavius lib. 4. Gnomonicæ prop. 10.

persolvendæ dignosceretur.

§. II.

Cur Matutini, & Laudum nomen huic officio tribuatur. Matutinæ orationis prærogativæ. Eiusdem rationes mysticæ. Lucis & Auroræ encomia.

I. **H**Oc igitur Officium, de quo loquimur, inde nomen Matutini accepit, quod in initio matutini crepusculi persolvi debeat. Quamvis enim eadem hora nunc dici soleat, quæ nocturnæ Vigiliæ celebrantur, quia cum illis unum conficit officium; olim tamen illucescente aurora separatim à Nocturnis agebatur, ut supra dictum est. Et nos qui ritum Monasticum in Ordine Cisterciensi servamus, æstate juxta Regulam, horam surgendi sic temperamus, ut post vigiliis statim incipiente die Laudes celebrentur: hyeme verò exactis vigiliis, factaque mentali oratione, cellas nostras omnes repetimus, sacris studiis vel orationi incumbentes, donec primus lucis fulgor appareat; tunc enim facto signo ad psallendas laudes iterum congregamur. (a) Gregorius Turonensis hujus ritus antiquitatem astruit his verbis. S. Gallus Alvernorum Episcopus jam moriturus, albescente cælo interrogat, quid in Ecclesia psallerent: dixerunt autem circumstantes benedictionem psalli. At ille psalmo quinquagesimo, & benedictione decantata, & alleluatico cum capitello expresso, consummavit officium totum temporis matutini. Porro Matutinum dicitur à Matura, quam Græci Leucotheam, id est albam Deam, nos Auroram vocamus, teste (b) Cicerone, & cum omne officium in Dei laudibus decantandis occupetur, hoc tamen speciali Laudum nomine censetur, non quia incipiat ab Hymno *Te Deum laudamus*, quem Laudum initium qui-

^a Greg. Turon. lib. de vitis Patrum. cap. 6. ^b Cicero 1. Tuscul.

dam faciunt secuti (c) Durandum in Rationali; hoc enim falsum est, cum dictus Hymnus ad Nocturnos pertineat: sed quod potissimum laudes sonet divinas, ut notat (d) Hugo, præsertim ob psalmum 148. & duos sequentes, quos laudum in nomine S. (e) Benedictus insignivit. Divus (f) Ambrosius sui temporis studium in matutinis precibus frequentandis declarans, ait: Omni Dominica studeant ad Matutinum venire viri, fœminæ, juvenes, & senes, præter infirmos: unus tantum, aut duo remaneant, qui domum custodiant. II. Diluculo autem oratur, ait (g) Isidorus, ut resurrectio Christi celebretur. Matutina enim luce radiante Dominus & Salvator ab inferis resurrexit, quando cœpit oriri fidelibus lux, quæ moriente Christo occiderat peccatoribus. O pulchra lux, exclamat (h) Cæsarius Arelatensis Episcopus, quæ de candido cœli fastigio promicasti, & inter fluentia sulphurea sedentes in tenebris, & umbra mortis subita claritate vestisti. Dies illa amplius ex sepulchro radiavit, quàm de sole refulsit. Verum enim lumen Christus est. Mystica quædam Paganorum oratio erat, *χαίρει νέμει, χαίρει νέει* *φως* * quam irridens (i) Julius Maternus Firmicus ait: Quid sic miserum hominem per abrupta præcipitas, calamitosa persuasio? Nullum apud te lumen est, nec est aliquis sponsus, qui hoc mereatur audire. Unum lumen est, unus est sponsus Christus. Ipse est qui dixit, *Ego sum lux mundi, & ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo.* Exurge, inquit in spiritu sanctus (k) Vates, quasi provocans Dominum, *exurge gloria mea: cui respondetur, Exurgam diluculo.* O felix diluculum, quo Christus resurgens captivitatem nostram sua duxit virtute captivam. Felix diluculum, quo cunctis fidelibus spes futura Resurrectionis effulsit, cum omnes ab hac temporali mor-

c Durand. Ration. lib. 5. cap. 3. n. 30. d Hugo Vict lib. 7. de eccl. off. c. 10. & S. Bened. regul. c. 12. & 13. f Ambros. serm. 34. de tempore. g Isidor. de Eccl. off. lib. 1. cap. 21. h Cæsar. hom. 3. * Salve sponse, salve novum lumen. i Jul. Firmicus lib. de error. prof. religionum, cap. 20. k Psal.

te, quasi à sopore somni, ad perennem gloriam, ad immortalitatis diem evigilabunt. Hac item hora filii Israël sicco vestigio mare rubrum transeuntes baptismatis Sacramentum, & vocationis nostræ gratiam præfigurantur. (1) Iamque advenerat vigilia matutina, & ecce respiciens Dominus super castra Ægyptiorum interfecit exercitum eorum. Cumque extendisset Moyses manum contra mare, reversum est primo diluculo ad priorem locum, fugientibusque Ægyptiis occurrerunt aqua, & involvit eos Dominus in mediis fluctibus. Hac hora diei primitias, quasi holocaustum matutinum olim in lege præceptum, offerimus psallentes Domino, (m) Deus Deus meus, ad te de luce vigilo. Hæc hora, ut canit (n) Hesiodus, τὰν ἔργον ἐφέλλει, omne opus promovet: & ab ea totius diei decursum felici omine auspicamur. Ex ipso enim matutino tempore, dicebat quidam apud (o) Climacum, scio totius diei decursum, qualis in me futurus sit. Idem Essæi, ut Porphyrius apud (p) Eusebium narrat, antequam sol oriretur, nihil dicebant, nihil audiebant profanum, ut ea hora se præpararent ad veræ lucis influxum recipiendum. Hac hora, inquit (q) Chrysostomus, appropians lucis adventus excitat nos, & facit ut reviviscentes, & subtiliores sensibus facti ad solis radios ferventi & juvenili quadam promptitudine consueta opera aggrediamur. Horæ hujus encomia sic (r) Pindarus Christianus exequitur.

Nox, & tenebræ, & nubila,
 Confusa mundi, & turbida,
 Lux intrat, albescit polus,
 Christus venit, discedite.
 Caligo terræ scinditur
 Percussa solis spiculo,
 Rebusque jam color redit.

1 Exod. 14. 24. m psal. 62. n Hesiod. in Diebus. o Climac. grad. 26. p Euseb. lib. 9. præp. Evang. cap. 1. q Chrys. hom. 11. in Genes. r Prudent. hym. 2. Cethimer.

Vultu nitentis sideris.
 Hæc hora cunctis utilis,
 Qua quisque quod studet, gerat,
 Miles, togatus, navita,
 Opifex, arator, institor.
 Illum forensis gloria,
 Hunc triste captat classicum,
 Mercator hinc, ac rusticus
 Avara suspirant lucra.
 At nos lucelli, ac fœnoris,
 Fandique prorsus nescii,
 Nec arte fortes bellica,
 Te Christe solum novimus;
 Te mente pura, & simplici,
 Te voce, te cantu pio,
 Rogare curvato genu
 Flendo, & canendo discimus.

III. Hacigitur hora Deum omnipotentem jure optimo collaudamus, qui nos de tenebris ignorantiaë eductos, clarissima suæ gratiaë & cognitionis luce illustravit. Hac hora, inquam, creaturas omnes ad celebranda Dei præconia, canticis & benedictionibus solemniter invitamus, qua surgente aurora fugantur tenebræ, illustratur aër, rident prata, nitescunt flores, cantillant aves, & ad omnia opera sua cuncti mortales excitantur. Sed juvat hic (s) Guerrici Abbatis auream parænesim transcribere, qua nos hortatur ad vigilandum diluculo, ad Dominum qui fecit nos. Vigilare, inquit, fratres in orationibus intenti, vigilate in actionibus circumspecti: præsertim quia jam manè illius diei indeclinabilis inclaruit, postquam videlicet lux æterna serenior nobis, & gratior ab inferis rediit solemque novum susceptio matutina reparavit. Prorsus hora est jam nos de somno surgere, postquam nox præcessit, dies autem appropinquavit. Vigilare, inquam, ut oria-

Guerric. serm. 3. de resurrect.

tur vobis matutina lux, Christus scilicet, cujus quasi diluculum preparatus est egressus, paratus utique vigilantibus ad se mysterium suæ matutinæ Resurrectionis sæpius innovare. Tunc utique cantabis in jubilo cordis, (t) *Deus Dominus illuxit nobis. Usquequo piger dormis? usquequo dormitas? Paululum dormie s, paululum dormitabis, paululum conferes manus ut dormias, & cum te dormiente, te nescieēt Christus de sepulchro surrexerit, & gloria ejus transeunte, nec posteriora ejus videre merueris; tunc sera pœnitentia planges, & dices cum impiis: Ergo erravimus à via veritatis, & justitiæ lumen non luxit nobis, & sol intelligentiæ non est ortus nobis. Vobis autem, inquit, timentibus nomen meum orietur sol justitiæ: & qui ambulat in justitiis, Regem in decore suo videbunt oculi ejus.* (u) Elias Cretenfis Nazianzeni Scholiastes, Diluculum, ait, vir pius, ac prima lucis tempora divinæ laudis causa assumit, tum ut reliquis diei partibus aptiora, tum ut vitæ suæ primitias Deo dicans, atque consecrans. Omnes justos diluculum observasse sacræ (x) litteræ passim asseverant. Nam justus cor suum tradet ad vigilandum diluculo: ipse Dominus visitat hominem diluculo: adjuvat Ecclesiam vultu suo manè diluculo: & Prophetas suos misisse dicitur manè consurgens. Job justitiæ speculum consurgens diluculo sacrificium pro se, & filiis offerebat: & nos exhortans ad suæ pietatis sectanda vestigia; Tu, inquit, si diluculo consurrexeris ad Deum, & omnipotentem fueris deprecatus, statim evigilabit ad te, & pacatum reddet habitaculum justitiæ tuæ. Sanctus David meditatus est in matutinis arcana Dei, repletus est manè misericordia, manè eandem misericordiam annunciavit, manè oratio ejus prævenit Deum; Manè, inquit, exaudies vocem meam, manè astabo tibi, & videbo. Denique omnes justi in tribulatione sua manè

† Psal. 117. Prov. 6. 9. Sap. 5. 6. Malach. 4. 1. Isai. 33. 15. 17. † Elias in orat. 1. Naz. num. 163. x Eccl. 39. 6. Job. 7. 18. Psalm. 45. Jerem. 7. 26. Job. 1. 5. 1d. 8. 5. Pl. 62. 89. 91. 87. 5. Osee. 6. 1.

consurgunt ad Deum, quia videlicet post quietem nocturnam viribus corporis instauratis, anima vegetior fit, nulloque sibi, vel somni gravamine, aut desiderio præedita, & agere & pati divina facilius potest.

IV. Aurora sic dicta à quibusdam censetur, quod ab igne solis aureo tunc aër aurescat: & nos auro charitatis ea exoriente refulgere debemus, ut timeat nos diabolus, nec in decursu diei ad nos præsumat accedere. Nihil est enim quod tantum ille timeat, quantum charitatis unitatem, ut docet (y) Hugo Victorinus. Nam si distribuimus totum quod habemus propter Deum, hoc diabolus non timet, quia ipse nihil possidet: si jejunamus, hoc ipse non metuit, quia cibum non sumit; si vigilemus, inde non terretur, quia somno non utitur; sed si charitate conjungimur, inde vehementer expavescit, quia hoc tenemus in terra, quod ipse in cælo contempsit servare. Auroram roseam passim vocant Poëtæ, quo epitheto admonemur offerre Deo hac hora sacrificium laudis in odorem suavitatis. Dicebat (z) Apollonius Thyaneus, adveniente aurora cum Diis versandum esse. Sacra matutina apud Ethnicos commemorat Apollonius (a) Rhodius in Argonauticis. Veteres Hetrusci melle litabant Auroræ, nos dulcedini contemplationis hanc horam consecrare debemus. Auroram à Pegaso vehi solitam scripsit (b) Lycophron Enthusiasticus Poëta, quia nimirum surgente aurora mentis volatu ad contemplationem elevamur. Bonum est volare, actionis probæ hoc signum est, ait (c) Astramysychus. Bonus volatus, cum de caducis surgimus ad æterna, de terrenis ad cœlestia, perniciosius alis sublimioris contemplationis cælum ipsum penetrantes. At verò ad hunc volatum nullum tempus matutino magis idoneum. (d) Dominus enim, dicit Isaias,

y Hugo in regul. S. Augustini cap. 1. z Philostrat. vite Apoll. lib. 1. c. 11.
 a Apoll. Rhod. Argonaut. l. 3. v. 913. b Lycophron. in Alexandr. c Astramysych. in Omocriticis v. 3. d Isai. 50. 4.

erigit manè, manè erigit mihi aurem, ut audiam quasi Magistrum. Nævius Poeta apud (e) Gellium, scito, & elegantivocabulo vocat rubentem Auroram pudoricolorem, qua surgente casto pudore imbuenda nobis est anima, ut placeat sponso, qui maximè virginali verecundia delectatur. Eadem ab (f) Homero divina nuncupatur, quia lucem nobis affert, quæ est symbolum Divinitatis. (g) *Deus enim lux est, & tenebræ in eo non sunt ullæ, & lucem habitat inaccessibilem.* Nihil præterea eorum quæ sub sensu cadunt pulchrius est luce, nihil venustius, nihil purius, nihil jucundius, & amabilius. Optimè (h) Dracontius haud ignobilis Poeta;

*Lux jubar æthereum, lux noctis limes, & umbra,
Lux facies rebus cunctis, & lux clementis,
Lux genitrix, factisque color, lux gratia solis,
Lux decus astrorum, lux aurea cornua luna,
Lux fulgor cæli, lux & primordia mundi,
Lux splendor flammæ, lux magni temporis index,
Lux honor agricolis, requies lux omnibus agris,
Lux opus auctoris primum, candorque pudoris.*

Ideo exoriente luce Deo lucis auctori laudes pangunt filii splendoris, divinæ lucis consortes, Angelos sanctos amulantes, qui (i) *astra matutina* dicuntur, & dederunt lumen in custodiis suis, obediens Domino in tremore, (k) *& luxerunt ei cum jucunditate, qui fecit illos.* Non sic ille Lucifer, qui mane oriebatur omni lapide pretioso exornatus, qui Angelicæ felicitatis splendidissimum mane mox in horribiles tenebras commutavit, sicut scriptum est, (l) *Venit manè, venit nox.* Inter astra matutina creatus, cæterorum sorte non contentus coram illo federe appetiit, ante cujus conspectum stant cum tremore (m) millia millium ministrantium, & decies centena millia assistentium. (n)

e Gellius lib. 19. f. Homer. Iliad. l. 16. g. 1. Joan. 1. 6. 1. Timoth. 6. 16.
h Dracont. in examet. cap. 1. i. Job. 38. 7. k Baruch. 3. 35. l Isai. 21. 12. m Daniel. 7. 10. n Isai. 14. 13.

Ascendam, inquit, & sedebo. Propterea dejectus es de gradu tuo, & detracta est ad inferos superbia tua. Cum nec Dei laudibus insisteres, nec Creatori, sed tibi ipsi inani præsumptione luceres, ante lucem surgere voluisti, & illi assimilari qui fabricatus est Auroram & Solem. Quid festinas manè oriri ô Lucifer? Vanus est splendor absque fervore: simulata lux, quæ non ab igne procedit. Quo moliris ascendere? Super altitudinem nubium in latebris Aquilonis, quia videlicet cum frigidus sis, frigidam cupis inhabitare regionem. Exemplum hic habemus, ut quemadmodum fecerunt Angeli boni, ita & nos faciamus: (o) quoniam oportet prævenire, solum ad benedictionem: & manè, ait ille, (p) oratio mea præveniet te. Usurpemus igitur Angelorum officium, ut docet Abbas (q) Claravallensis, quorum fortimur consortium, ut in ore infantium, & lactentium perficiatur laus. Dicamus eis, *Pfallite Deo nostro, pfallite*: atque audiamus eos vicissim respondentes, *Pfallite Regi nostro, pfallite*. Laudem ergo cum cæli cantoribus in commune dicentes, ut potè cives Sanctorum, & domestici Dei pfallamus sapienter.

METRUM IX.

*P*rocul hinc tenebra, & horror,
 Procul sopor, procul nox.
 Clara nitentis astri
 Caligo luce fugit,
 Atrisq; jam tenebris
 Tellus soluta ridet.
 Nox victa cessit, ortum
 Solis monent adesse
 Titaniae volucres.
 Dux Phosphorus nitorum
 Lucis parens diurna.

o Sap. 16. 28. p Psalm. 87. q Bernard. serm. 7. in Cantic.!

Inter globos Olympi
 Blandas init choreas.
 Procul ô procul faceſſat
 Tenebroſa turba Averni.
 Procul hinc tenebra, & horror
 Procul ſopor, procul nox.
 Iam læta ſurgit hora,
 Qua dulciore cantu
 Loquax avis canorum
 Modulamen ore promit
 Omniſque per vireta
 Proles amœna veris
 Aſperſa luce vernat.
 Roſeque, liliūmque,
 Venuſtiorque caltha,
 Crocuſque purpuraſcens
 Produunt amoris ignes.
 Procul hinc tenebra, & horror
 Procul ſopor, procul nox.
 Cantemus, atque amemus
 Dum lux ſerena fulget,
 Interque dulciorum
 Fomenta gaudiorum
 Sopore jam ſoluti
 Vultu Dei fruamur.
 O ſola digna donis
 Cœleſtibus, bonorum
 Amica lux, levamen
 Mœroris, & perennis
 Parens beatitatis,
 O lux decora ſalve.
 Procul hinc tenebra, & horror
 Procul ſopor, procul nox.

§. III.

*Matutinum tempus aptissimum contemplationi.
 Quæ sit mystica lux animæ. Tota nocte quæri-
 tur sponsus ponnisi in aurora inveniendus. Ora-
 tio ad Deam, ut verum lumen oriatur in no-
 bis.*

I. **A** Udiamus (a) Ambrosium : ambrosiam non
 ori, sed auribus instillat. Grave est si te otio-
 sum in stratis radius solis in verecundo pudore inveniat,
 & lux clara feriat oculos somnolento adhuc torpore
 depressos. Arguit nos tanti temporis spatium sine ul-
 lius devotionis munere, ac sacrificii spiritualis oblatio-
 ne feriata nocte transmissum. An nescis ô homo, quod
 primitias tui cordis, ac vocis quotidie Deo debeas?
 Occurre ergo ad solis ortus, ut te oriens inveniat jam
 paratum, ne lumina tua madido adhuc sopore mer-
 gentia primus diei fulgor exagitet. Et post pauca. Præ-
 veni certè hunc, quem vides, solem : si hunc prævene-
 ris, antequam iste surgat, aspicias Christum illuminan-
 tem. Ipse prius in tui cordis luce scit arcano. Ipse tibi
 dicenti, de nocte vigilat ad te spiritus meus, matu-
 tinum lumen temporibus faciet splendere nocturnis,
 si mediteris verba Dei. Dum enim meditaris, lux est;
 & videns lucem, non temporis, sed gratiæ; dices, quia
 lux præcepta tua. Cum autem te meditantem verba di-
 vina dies invenerit, & tam gratum opus orandi, &
 psallendi delectaverit tuam mentem, iterum dices ad
 Dominum Jesum, Exitus matutinos delectabis. Hæc
 Ambrosius, cui concordia (b) Richardi verba placet
 adjungere. Qui sunt isti exitus matutini, nisi ad veri
 solis irradiationem humanæ mētis excessus? quis autem

a Ambros. in psal. 118. v. 148. b Richard Victor, de erudit. hominis int.
 p. 1. l. 2. c. 25.

dignè miretur quàm sit dulce, quàmve delectabile, fervente jam charitate, & quasi sub æstivo tempore ad matutinam lucem radiantis divinitatis se à somno excutere, & extra humanæ mētis angustias in auram libertatis erumpere, & in latum illum divinorum spectaculorum campum mentis alienatione transire? Ex sententia itaque Richardi delectant exitus matutini, quia matutinum tempus aptissimum est ad contemplanda magna Dei. Hoc est nimirum tempus lætitiæ, de quo scriptum est, (c) *Ad vesperum demorabitur fletus, & ad matutinum lætitia*. Hoc est tempus acceptabile, quo in auribus piæ animæ resonat vox illa cœlestis, *Fiat lux*: vox illa videlicet, quæ in rerum creatione prima sonuisse narratur: vox Dei magna, & potentissima, facta super aquas in virtute, & magnificentia, quæ fecit de tenebris lucem splendescere, ac invisibilem terræ faciem infusi luminis splendore illustravit. Sicut enim lux sensibilis, teste (d) Chrysostomo, præcepto Domini producta, & tenebræ visibiles absconditæ sunt: sic & lux mentalis tenebras errorum effugat, & errabundos ad veritatem manuducit. Deus quidem semper in lumine est indutus lumine sicut vestimento, sed quia lucem inaccessibilem habitat, nequit humana mens ad tanti luminis claritatem assurgere, nisi ejus gratia adjuvemur, qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. (e) *Tunc erumpet quasi mane lumen tuum*, ait Isaias, & (f) *gloria Domini colliget te, & implebit splendoribus animam tuam*. Tunc revelata facie gloriam Domini contemplantes transformabimur à claritate in claritatem tanquam à Domini spiritu. Eleganter Venetus Patriarcha (g) Justinianus: Cum delectabile lumen Verbi in cor humanum illabitur, fugat tenebras, depellit tristitiam, duritiam liquefacit, renovat desideria, amorem accendit, cla-

c Psalm. 29. d Chrysost. hom. 3. in Genes. e Isai. 50. 81. f 2. Corinth. 3. 18. g Laur. Justinian. de casto connubio Verbi. & an. c. 25.

rificat conscientiam, infundit spem, virtutes solidat, exultationem commovet, & cunctam mentis habitudinem reformat in melius.

II. Marsilius Ficinus gravissimus Scriptor insignem librum de lumine ex insignioribus Platonice conscripsit, ex quo ea quæ ad lucem visibilem, & invisibilem pertinent, curiosus lector indagabit. Abbas quoque Berengosius de luce visibili, & invisibili tractatum edidit, ubi inter cætera longa inductione ostendit quomodo lux invisibilis Dei sanctos Patres veteris Testamenti illustrarit. Est & lumen gloriæ, de quo scriptum est, (h) *Et in lumine tuo videbimus lumen*: Sed hoc tametsi ad patriæ felicitatem spectet, (i) Richardus tamen Victorinus etiam in hac vita posse nos in lumine videre lumen affirmat, si accedentes ad Deum ab ejus claritate illuminemur. Quid enim mirum si ex lumine lumen accenditur? Lumen autem videtur in lumine, quando ex cognitione, & operatione claritatis divinæ plenius illuminatur animus ad cognitionem infirmitatis humanæ. Solet hæc gemina cognitio alterna sibi incrementa ministrare, & utraque profectò ex alterutra crescere. Nam & ex cognitione Dei proficit animus ad cognitionem sui, & eodem utique modo ex multa cognitione sui crescit ad cognitionem Dei. Quanta verò sit claritas divini luminis, quanta vitæ hujus obscuritas nullus ignorat. Dum autem humana mens ad illud divinitatis lumen oculos aperit, & vehementer intendit, infirmitatis suæ tenebras plenius agnoscit. Sic in clarissimo lumine lumen obscurum cōspicimus, & in jubare Divinitatis imperfectionis nostræ lucem caliginosam speculamur. Aurora, vel diluculum, ait Magnus (k) Gregorius, noctem quidem præteriisse nuntiant, nec tamen diei claritatem integram ostentant; sed dum illam pellunt, hanc suscipiunt, lucem tenebris permixtam tenent. Quid itaque in hac vita omnes, qui verita-

h psalm. 35. i Richard. ubi sup. cap. 47. k Greg. lii. 29. moral. cap. 2.

tem sequimur, nisi aurora, vel diluculum sumus? quia & quædam jam, quæ lucis sunt, agimus: & tamen quibusdam adhuc tenebrarum reliquiis non caremus, in multis enim offendimus omnes. Venit hic in mentem quod in magicis oraculis scribit (l) Zoroaster: Properandum tibi est ad lumen, & splendorem patris, unde missa est anima multam complexa mentem. Locus animæ est splendor Patris, anima enim Dei capax sola Dei præsentia satiari potest. Ad hoc igitur Deitatis lumen properandum tibi est quicumque cupis implere desiderium tuum. Esto aurora, donec crescat in te dies. Surge velociter de tenebris ad lumen, & in ortus tui diluculo murice verecundiæ, & venusto humilitatis pallore conspicuus expecta, donec ardens solis radius illustret, & accendat te. Ipsa sapientiâ, quæ candor est lucis aternæ, & sol intelligibilis; *Qui mane*, inquit, (m) *vigilaverint ad me, invenient me.* Sponsa per (n) noctem quæsit dilectum, & non invenit; quæsit in lectulo, & elongatus ab illa est: quia si juxta Apostolum, (o) *qui dormiunt, nocte dormiunt, & qui ebrii sunt, nocte ebrii sunt*; ita non absurdè dici potest, ut opinatur (p) Bernardus ejusdem Sponsæ Encomiastes, quod qui ignorant, nocte ignorant, ac per hoc qui quærunt, nocte quærunt. Quis enim quærat, quod palam habet? Porro dies palam facit, quod nox abscondit, ut reperias in die, quod in nocte quæstias. Nox est itaque donec quæritur Sponsus, quoniam si dies esset, de medio fieret, & minime quæreretur. Quid est autem nox? Nox, ait (q) Thomas Cisterciensis, est Judaïca perfidia, nox paganorum ignominia, nox pravitas hæretica, nox Catholicorum animalis conversatio. Nox, inquit (r) Philippus Abbas Bonæ spei, est difficultas quærendi, nox dilatio inveniendi, nox est molestia differendi, nox misc-

l Zoroast. orac. 6. additus scholæ Hethonis. & Pselli & explic. Martij Ficinij lib. 10. Theolog. Platon. cap. 8. m Prov. 8. 17. n Cantic. 3. 1. 6. 1. Theol. sal. 5. 7. p Bernard. ser. 75. in Cantic. q Thom. Cisterciens. lib. 5. comment. in Cantic. r Philipp. Abb. l. 3. comment. in Cantic. cap. 16.

seria sufferendi: nox est inexpletio desiderii spiritualis, nox caro moritura, & si jam conversatio non carnalis nox denique est onerosa presentia hujus vitæ. Per has noctes Sponsa quærit dilectum, & non potest vel post diutinas inquisitiones eum repetire, quia nulla societas lucis ad tenebras. Et quis per noctem diem poterit invenire, si nox solis absentia est? Solem igitur præveniat aurora, ista quærentes instruet quò tendant, qua parte debeat sol oriri. Est autem aurora gratia illuminans, viæ hujus illustratio, quam sequetur in patria nitidissima dies æternitatis.

III. Tu autem lux nitidissima, splendor paternæ gloriæ, splendidissime sol justitiæ exorere, exorere tenebricolæ animæ meæ: exorere, & illumina tenebras meas, ut resoluta totius cæcitate caliginis decor antiquæ originis in novum lumen reformetur, & nox peccatorum meorum, nox lurida, squalida, & horribilis, divinæ tuæ lucis auro a discutiatur. Quis mihi det sedenti in tenebris, & umbra mortis ab hoc sole illuminari, ut placeam coram Deo in hoc lumine viventium, ut videam voluntatem Domini omnibus diebus vitæ meæ? Verè dulce lumen, & delectabile est oculis videre solem: Solem, inquam illum, in quem desiderant Angeli prospicere? O Jesu benignissime, ô candor sine macula, quod mihi gaudium esse potest, qui in tenebris sedeo, lumen cæli non video? O lux, quam amisit Adam, qui ex sententia cujusdam (s) Patris, quam diu perstitit in iustitia, & innocentia, faciem habuit radiantem! Cujus filius Seth ideo filius Dei nuncupatus fuit, quia cum pietate illustris esset, colluxit facies ejus! O lux, quam videbat Isaac opertis senectute luminibus, cum filios non agnoscendo benediceret, sed benedicendo cognosceret! O lux, quam videbat Jacob, cum & ipse præ ætate captus oculis, quæ filiis & nepotibus ventura essent divinitus agnovit

s Anastasius Synaita cap. 5. 117

& præsignavit ! Hac luce radiabat Tobias, cum clausis corporeis oculis viam vitæ docebat filium, & pede charitatis nunquam errans ei præibat. Hanc lucem peto, hanc desidero, quæ sola est vera lux illuminans omnem hominem venientem in hunc mundum. Verè fateor, Domine, quoniam conturbatum est cor meum, dereliquit me virtus mea, & lumen oculorum meorum & ipsum non est mecum. Idèò erravi in solitudine, viam civitatis habitaculi non inveni, quia nondum visitavit me oriens ex alto ad dirigendos pedes meos in viam pacis. Veni desiderate cunctis gentibus, quia dormitavit anima mea præ tædio moræ tuæ, & oculi mei languerunt præ inopia luminis tui. Orere Sol amabilis, ut exeat homo ad opus suum, & ad operationem suam usque ad vesperam, & operetur non cibum qui perit, sed qui permanet in æternum. Exere vultum tuum Sol immortalis, illustra faciem tuam super servum tuum, in radiis splendoribus Sanctorum animam meam, ut habeam lumen vitæ, in quo ambulem die ac nocte, donec perveniam ad diem claritatis æternæ, ad lucem quam inhabitas, ad lumen indeficiens, & sempiternum.

§. I.

Lucta Iacob usque ad auroram, quid symbolicè & moraliter indicet. Denique hortatio ad laudandum Deum.

Loriosissimus Patriarcha Jacob tota nocte luctatus cum Angelo invictus pugnavit usque mane. At cum primum lucis fulgorem in ortu suo aurora transmitteret, videns Angelus quod eum superare non posset, à fortissimo athleta dimissionem petiit dicens, (a) *Dimitte me, victori enim cedendum est. Cur me brachiorum in superabili nexu adstrictum tenes ? Te-*

a Genes. 32. b Job. 33. 7.

cum in hac arena jam amplius decertare non possum. Ratio in promptu est, *jam enim ascendit aurora*. An ergo aurora cunctis gratissima, Angelis inimica, cum ipsi in sacris literis (*b*) *astra matutina* vocentur? An sicut qui malè agit odit lucem, sic Angelus princeps exercituum Dei cum homine infirmo decertans magno sibi dedecori adscribebat, quod eum superare non posset? An à sociis Jacob, qui solus remanserat, adveniente jam luce videri nolebat, & ex effigie assumpti corporis agnosci? An hic erat custos Esau, quem ab eo timidus frater amovere tentabat? Nam, ut autumant Cabalistsæ, nemo potest alium superare, nisi prius devicta, & amota ejus intelligentia. An suum antagonistam salubri consilio admonere voluit, sole jam ad ortum properante, tempus esse ab otio contemplationis ad actionis negotium transeundi? An ut doceret mysticas animæ visitationes, & divina mysteria non esse palam revelanda? An fortè, quod Hebræi Interpretes non sine nostrorum risu contendunt, illa erat hora, qua sacrum Trisagion Angeli psallunt, ideòque dimitti voluit, ut aliis cantantibus sociaretur, juxta illud sæpius citatum, *Cum me laudarent simul astra matutina, & jubilarent omnes filii Dei?* His quidem, & aliis explanationibus hoc Ænigma conantur dissolvere, qui librum Geneseos interpretantur. At Divus Cyrillus Alexandrinus mihi præ cæteris arridet. Cum his, inquit, qui in tenebris, ac nocte agunt, & ignorantia caliginem in mente, ac corde habent, luctatur ac pugnat Christus, habet enim eos pro inimicis. Ut verò mentibus ipsorum spiritualis Lucifer oritur, & quasi dies quædam veræ cognitionis Dei lux splendet, tunc pugnam solvit: cum illis enim non pugnat, qui sunt in luce, qui spirituales auras in mente habent. Hæc (*c*) Cyrillus, qui deinde pergit nos exhortari ad spirituales auroræ hujus amplexum. Auroram intelligo divinæ

p Job. 38. 7. & Cyril. Alexandr. tomo 4. hom. 5.

gratiæ illustrationem, quam postulabat à Deo Prophetata, cum diceret, *(d) Emitte lucem tuam, & veritatem tuam, ipsa me deduxerunt, & adduxerunt in montem sanctum tuum. Domine Deus meus illumina tenebras meas.* Hæc est gloria Domini, *(e)* quam manè videndam sacræ literæ promittunt. Hæc est sapientia, quam manè vigilantes inveniunt. Tota igitur mentis intentione, toto cordis affectu matutino tempore orandum est, donec dies elucescat, & Lucifer oriatur in cordibus nostris. Sanctus Jacob surrexerat ante diem sacras celebrare vigiliis, idèd, ut docet *(f)* Rupertus Abbas, Angelica visione recreari, mysticam inire luctam meruit, in qua victor existens in ascensu auroræ cœlesti benedictione confirmatus fuit, quia videlicet, illustrante animam divinæ lucis fulgore, divina protinus benedictione mens stabilita temporalia spernit, bona dumtaxat æterna diligit, ad quæ jugiter intendit, & suspirat.

II. Sic primas amoris faces experta anima quasi cum Deo luctatur, dum sacræ meditationis studio solerter incumbens sensum verbi Dei fugientem tenere contendit. Fugit Dilectus se retinere cupientem, cum multas ob causas, tum idcirco ut aviditatem magis ac magis excitet inquirentis. Itaque brachiis quasi ad luctandum protensis quæcunque talis anima dicit: Dilecte mi apprehendam te, & ducam te in domum matris meæ, ibi me docebis: è contra ille more reluctantis penè obversus; *(g)* *Averte, inquit, oculos tuos à me, quia ipsi me avolare fecerunt.* Dulcis colluctatio, & omni pace jucundior. Tandem victrix dicit conscientia, *(h)* *Inveni quem diligit anima mea, tenui illum, nec dimittam.* Dimitte me, clamat sponsus, jam ascendit aurora. Satis est quod quædam lucis primordia peccatorum tenebras è corde tuo fugarint. Nondum plena dies illuxit tibi. Dimitte me, ait, non quod dimitti velit, sed ut assu-

d Psalm. 42. *Psalm.* 17. *e* Exod. 16. 7. *Prov.* 8. 13. *f* Rupert. in *Genes.* lib. 8. cap. 3. & 9. *g* *Cantic.* 6. 4. *h* *Cantic.* 3. 4.

duo luctamine sponsam exerceat, ut à negata ejus præsentia crescat desiderium, ut majori cœlestium bonorum copia eam locupletet. Illa autem jam amore magistro amantium artes sufficienter edocta perseverans in oratione, Non dimittam te, inquit, nisi benedixeris mihi. Et benedixit ei in eodem loco. Felicem prorsus benedictionem, omni dignam acceptione: felicem animam, felicissimum orationis meritum: sanctissimum matutinum tempus tantis Dei favoribus promerendis aptissimum, ac proinde à Religiosis omniveneratione colendum. Bona violentia, quæ benedictionem extorquet: optima lucta, qua Deus homini succumbit, & victorem sanctioris nominis munere decorat. Luctare anima mea feliciter, luctare, ne succumbas, quia regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Declinat dilectus tuus aliquando, avertit faciem, sed non in ira. Sustinuit te ille in peccatis tuis, sustine tu illum in flagellis suis; & obtinebis benedictionem. Sed quando? Cum aurora fuerit, cum aspigerit jam dies, cum posuerit Hierusalem laudem in terra. Dic cum Propheta; (i) *Audiam fac mihi manè misericordiam tuam, quia in te speravi Domine.* Et lux perpetua lucebit super te nunquam morituro fulgore. De hac animæ lucta cum Deo præclara extat sententia sancti Abbatis (k) Aëlredi Cisterciensis. Itaque, ait, si in oratione tua, vel meditatione exarserit cœlestium desideriorum ignis, si amorum incentiva flammescant, si æstuans, & anhelans cœlestibus quibusdam movearis affectibus, & modò quasi comprehensum quem diligis sentias esse præsentem, modò elapsum de manibus doleas, & suspires absentem, lucta spiritualis est, nomen tibi Israël imponens; ut non solum miseratione, sed etiam electione dignus habearis. (l) *Miserebitur enim Dominus Jacob, & eliget adhuc de Israël.* Eia igitur fideles animæ, pietatis alumnae, ministræ Christi,

i Psal. 142. k Aëlredus ser. 13. in Isaiam, l. Isaiæ 14. 1.

filiae lucis, æmulæ stellarum, concives sanctorum, Angelorum confortes, matutinæ orationi instate vigilantes in ea. Jam Chori cœlestes rapidissimo cursu è cœlo delapsi prævenerunt nos conjuncti psallentibus: nunc propior est nostra salus, nunc hora vacandi, & videnti quàm bonus sit Deus: nunc tempus quærendi Dominum, ut ait Propheta, (m) *Quærite Dominum dum inveniri potest, invocate eum dum propè est*: nunc tempus auxilii, & gratiæ, (n) *In matutinis meditabor in te, quia fuisti adjutor meus*. Ergò laudem dicite Deo pusilli, & magni: (o) *Terribilis est, & magnus vehementer, & mirabilis potentia ipsius. Benedicentes Dominum exaltate illum quantum potestis, major est enim omni laude*.

METRUM X.

O *Quæ sidereos volvit axes,*
Mentes corporea fece soluta,
 O *cœli procères, incola olympi,*
Mecum pangite laudes.

Orbes atheri, fervide Titan,
Phœbe noctivago lumine fulgens,
Et vos flammigera lampades atheræ,
Dulces fundite versus.

Vnda, quæ superos cingit orbis,
Nubes, & pluvia, grando, pruina,
Nix, ros, & glacies, frigus, & æstus
Leto plaudite cantu.

Venti sylvisfragi, mobilis aura,
Fulgur nubivagum, missile fulmen,
Nimbi præcipites, flamma coruscans,
Hymnos dicite cœlo.

Vndosum pelagus, flumina, & amnes,
Fontes irrigui, turba natantum,
Quicumque in vitrea vivitis unda,
Voces tollite ad astra.

22 Isai. 55. 6. 22 Psal. 62. 9 Apoc. 19. 5. Ecclesi. 43. 33.

Colles frugiferi, lignaque sylvæ,
Montes, & viridis gramina vallis,
Facunda segetes, dulcia poma,
Summo psallite Regi.

Bruta quadrupedes, reptile terra,
Immensas Domino reddite grates:
Omnisque Alituum musica molles
Promat gutture cantus.

Infantes teneri, lata juvenus,
Simplex virginitas, cana senectus,
Huc denso properent agmine, & astræ
Pulsent laudis honore.

Rector cœlituum, te canat Indus,
Te psallat nitidi potor Enipei,
Mauri te celebrent, & tua dives
Volvat nomina Ganges.

Alternis resonent cantibus hymni,
Iungantur modulis organa mille,
Sambuca, cithara, tympana, plectra,
Sistrum, fistula, cornu.

CAPUT VI.

DE PRIMA.

§. I.

Orandum esse post solis ortum. Laudatur Sol, ejusque ortus describitur. Fabula Memnonis. De cultu solis, & eius falsa apotheosi. Inter priscos adorantium ritus etiam oscula adhibita.

OFFICII nocturni cursum jam ut nostra imbecillitas tulit, laudisque matutinæ mysteria devota mentis actione transegimus: nunc diurnæ servitu-